

Изх. № 26/20.08.2020

ДО

Д-Р ДАНИЕЛА ДАРИТКОВА-ПРОДАНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ
44 -то НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Г-ЖА МИЛЕНА ДАМЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
44 -то НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Г-Н СЛАВЧО АТАНАСОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО ВЪПРОСИТЕ НА ДЕЦАТА, МЛАДЕЖТА И СПОРТА
44 -то НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Относно: Становище по Законопроект за изменение и допълнение на Закона за здравето (054-01-57)

УВАЖАЕМИ ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ПАРЛАМЕНТАРНИ КОМИСИИ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

В качеството си на представител на безалкохолната индустрия в страната и водени от желанието си за отговорен и ангажиран принос в предстоящото обсъждане по внесения в НС Законопроект за изменение и допълнение на Закона за здравето (054-01-57), с който се предлага въвеждане на забрана за „продажба, закупуване и предоставяне по какъвто и да е начин на енергийни напитки на лица до 18 годишна възраст“ и представените в тази връзка мотиви, бихме искали да споделим допълнителна информация за категорията, за заключенията от проведените обстоятелни научни изследвания и подробни експертни анализи относно безопасността на напитките, както и за прилаганите мерки, оценени като ефективни инструменти в адресиране на излизачи от нормата поведенчески модели на свръх консумация.

Енергийните напитки са храни и са безопасни за консумация като всяка друга храна, съответстваща на определените към нея хармонизирани европейски изисквания. Енергийните напитки са безалкохолни функционални напитки със стимулиращ ефект и уникални комбинации от характеризиращи съставки, включително кофеин, таурин, витамини (основно от група В) и други вещества с хранителен или физиологичен ефект. Създадени преди повече от 30 години, те се предлагат на пазара в над 170 страни, включително във всички ДЧ на ЕС и се консумират безопасно от милиони потребители.

Водещ принцип в регулирането в областта на храните – е научната обоснованост. Именно следвайки този принцип и обективни оценки и преоценки за безопасността, енергийните напитки, както и всички останали храни са обект на законодателството на ЕС, което регулира техния състав, етикетиране и безопасност. Следва да бъде подчертано, че **на енергийните напитки не са присъщи качества, които да обосновават различно регулиране от валидното за другите, съдържащи кофеин храни и в хармонизираното законодателство не са предвидени специфични ограничения, свързани със състава и/или тяхното предлагане.** В допълнение към валидните за всички останали хранителни продукти хоризонтални изисквания, енергийните напитки се предлагат на пазара с ясно етикетиране на съдържанието на кофеин и специално предупреждение – мярка, счетената за пропорционална на резултатите от проведените множество проучвания и оценки на риска.

Съгласно Регламент (ЕС) 1169/2011, напитки съдържащи кофеин над 150 mg/l (напр. енергийни напитки) трябва да носят на етикета си обозначението "Високо съдържание на кофеин. Не се препоръчва за деца, бременни или кърмещи жени", последвано от обозначение на конкретното съдържание на кофеин в дадената напитка на 100 ml.

Свидетели на неточни възприятия за категорията и използваните съставки (напр. като съдържащи много високи количества кофеин), реферираме към публично достъпните научно-обосновани факти за безопасността на енергийните напитки на водещи органи за безопасност на храните:

Безопасността на основните съставки на енергийните напитки (кофеин, таурин и глюкороналактон), включително потенциалните физически и психически въздействия върху децата и юношите, е оценена и потвърдена от Европейския орган за безопасност на храните - EFSA^{1,2}

През 2009 г. Европейският орган за безопасност на храните (EFSA) публикува научното си становище относно съставките на енергийните напитки и заключи, че те не предизвикват загриженост. На 27 май 2015 г. EFSA допълнително установи нива на безопасен прием на кофеин от всички хранителни източници, включително енергийни напитки.

В становището си от 2009 EFSA заключи, че „приемът на **таурин** и **глюкороналактон** в нивата, които понастоящем се използват в енергийните напитки не представляват загриженост за безопасността“. Тауринът присъства в ежедневния хранителен режим и се среща естествено в храната, особено в морските и месни продукти. Безопасността на таурин в нивата, използвани в енергийните напитки беше отново потвърдена в научното становище от 2015 г.

¹ Научно становище за безопасността на кофеина, EFSA (ЕОБХ) Панел по Диетични продукти, Хранене и Алергии; https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/scientific_output/files/main_documents/4102.pdf

² Научно становище на Панела за Добавки в храните и източници на хранителни вещества, добавени към храните по искане на Комисията относно използването на таурин и D-глюкороналактон като съставки в т.н. "енергийни" напитки, прието на 15 януари 2009г.

Кофеинът е сред най-мощно обследваните съставки в световен аспект и е определена за безопасна от компетентните за храните органи по целия свят. Тя се ползва от милиони хора по света всеки ден. Въз основа на направената задълбочена независима научна преоценка, в светлината на достиженията на науката и научно потвърдените факти, през м. май **2015, EFSA за пореден път потвърди безопасността на кофеина. Консумация на кофеин до 400 mg на ден от възрастни е без никакъв риск, независимо от неговия източник.** В същото становище (EFSA) заключи, че ежедневен прием на кофеин от всички източници **до 3 mg на килограм телесно тегло за деца и юноши** (на възраст от 3 до 18 години) е безопасно и че е малко вероятно кофеинът да взаимодейства неблагоприятно с други типични съставки на енергийните напитки.

Според становището на EFSA (2015), **приносът на енергийните напитки в общата консумация на кофеин е несъществен при децата и малък при юношите.** Според неотдавнашен доклад на германския институт Робърт-Кох (RKI)³ от август 2019 г. енергийните напитки в Германия представляват само 4% от общия дневен прием на кофеин при юноши (от 12 до 17 години) и само 1% от общия брой дневен прием на кофеин при деца (от 6 до 11 години). Преимуществената консумация на кофеин – за хора от всички възрасти – идва от други източници, основно кафе, чай, шоколад и т.н.

Проучванията показват, че децата и юношите не са изложени на уникален риск за здравните ефекти от енергийните напитки или употребата на кофеин. По-специално, научната и медицинската литература показват, че: (1) децата и юношите не изпитват особени или уникални ефекти, свързани с безопасността от прием на кофеин; (2) след ранна детска възраст (до 3 годишна възраст) отговорът на организма при прием на кофеин е функция от телесното тегло (mg / kg), а не от възрастта; (3) всички поведенчески или други ефекти, които децата и юношите могат да получат от кофеина, са същите като тези при възрастни.

Енергийните напитки не пораждат здравни или поведенчески ефекти, които се различават от консумация на другите кофеинови продукти. Опаковка 250 ml енергийна напитка съдържа обичайно почти същото количество кофеин (80 mg), както чаша кафе. Предлаганите на пазара в страната енергийни напитки са със съдържание на кофеин съпоставимо с количеството му в други храни. Извършено аналитично проучване за страната, проведено от УХТ – Пловдив в катедра „Технология на виното и пивото“, верифицира че предлаганите на пазара продукти от категорията съдържат кофеин в диапазона 33,1 - 86.9 mg на 250 ml.

Ефектите на кофеина са едни и същи, независимо от това дали се добавят към даден продукт (например в енергийни напитки) или той е натурално присъстващ (като в чая, кафето или шоколада) и дали тези храни се консумират бързо или бавно, от напитка, която е гореща или студена, газирана или негазирана.

³ Energy drink consumption among 12- to 17-year-olds in Germany – Results of EsKiMo II; Robert Koch Institute, Berlin

Енергийните напитки не са нито пристрастяващи, нито съдържат пристрастяващи вещества. Съставките им присъстват в други храни, а някои от тях се срещат естествено в човешкото тяло. Съществува консенсус, че кофеинът, който също е естествена съставка в хранителни продукти като кафе, чай или шоколад, не пристрастява. Това важи и за таурин, който присъства натурално в различни храни и се намира в човешкото тяло.

Консенсусно е мнението на експертите, че когато се консумира умерено, кофеинът няма неблагоприятен ефект върху сърдечно-съдовата система. Проведени са голям брой проучвания, изследващи потенциална връзка между експозицията на кофеин и сърдечно-съдови ефекти, като повишено кръвно налягане, сърдечна аритмия или коронарна болест на сърцето. Изводът от тях е, че приемът на умерени количества (400 mg кофеин на ден) от източници като кафе и други напитки, съдържащи кофеин, **не е свързан с увеличен сърдечно-съдов риск в реални условия на живот.** Съществуващите данни не показват, че настоящият хранителен прием на кофеин (напр. до 4-6 чаши кафе на ден) са причина за сърдечно-съдови заболявания. Органи като Американската сърдечна асоциация, Европейското общество за хипертония (ESH), Европейското дружество по кардиология и Американското общество за хипертония не споменават кофеина като важен фактор за хипертония в съответните им насоки. В този контекст е и становището на EFSA от 2015 г.

В обобщение, публично достъпните научни изследвания и заключения, в частност тези на EFSA - фундамент за регулаторни решения и мерки валидни за целия ЕС, не подкрепят изложените в мотивите към законопроекта заключения за продуктите от категорията, в т.ч. твърденията, че енергийните напитки са „носители на също толкова голяма вреда върху детския организъм колкото употребата на алкохол или цигари“, че са „причина за насърчаване на тийнейджърите да опитат наркотици“ и т.н.

Като отговорен бизнес, споделящ загрижеността на вносителите за опазване здравето на потребителите, вкл. със специален фокус към децата, бихме приветствали предоставянето на научни доказателства в подкрепа на посочените в мотивите към законопроекта въздействия, вкл. и инициране на искане за становище от EFSA по тях. Нещо повече, докладването на установени вредни здравни ефекти върху човешкото здраве от консумация на храна, е отговорност и задължение на всяка държава член на ЕС.

Бихме искали също така да подчертаем, че индустрията не адресира продажбите на енергийни напитки към деца - ангажимент споделен от отговорните компании в сектор безалкохолни напитки. По цял свят, както и в България, чрез Международният съвет на асоциациите за напитки (ICBA)⁴, индустрията е подела проактивен и отговорен подход за доброволно регулиране на продажбите и маркетинга на енергийните напитки. Развивайки продуктовете категории в съответствие с най-високите стандарти за безопасност и качество и в унисон с потребителските очаквания, вкл. за функционалност, подхождаме с подобаваща отговорност към децата и юношите, прилагаме отговорни практики за комуникация и

⁴ Ръководни насоки на ICBA към Състава, Етикетирането и Отговорния маркетинг на Енергийни Напитки/ ICBA Guidelines for the Composition, Labelling and Responsible Marketing of Energy Drinks, <https://icba-bigtree.s3.amazonaws.com/files/resources/icba-energy-drink-guidelines-final-adopted-26-marc-2.pdf>

продажби, надхвърлящи нормативните изисквания. Още в първото си издание, от началото на 2011 г., Кодексът за отговорен маркетинг на енергийни напитки, приет и спазван от АПБНБ и нейните членове, заложи поредица от мерки, вкл. забрана за търговски съобщения, свързани с енергийните напитки в медийни предавания с детска аудитория. През годините, обхванатите от Кодекса доброволни ангажименти на индустрията са обект на системна актуализация. **В унисон с най-високите доброволни стандарти, прилагани от индустрията по света, с измененията от м. май 2019 година (приложени без отлагане), членовете на АПБНБ надградиха ангажиментите в Кодекса⁵ си, вкл. завишавайки възрастовата група от 12 на 16 години по отношение на забраната за търговски комуникации за продуктите от категорията.** Като акт на грижа към децата, сред множеството други ангажименти на индустрията са и заложените в Кодекса забрани за организиране на промоционални кампании, в които се предоставят образци от енергийни напитки в непосредствена близост до основни и средни училища или други институции, в които се организират и провеждат мероприятия, специализирани за деца.

Доказано отговорен партньор на държавата АПБНБ е сред ангажираните активни участници в процеса на установяване на национални мерки по отношение храненето на деца и подрастващи. България е сред малкото държави-членки на ЕС, в които допълнително към стриктно спазваните от отговорния бизнес ангажименти, са установени и нормативни ограничения за достъпа на деца до енергийни напитки, подкрепяни от индустрията – енергийните напитки са изключени от категориите, които могат да се предлагат в детските заведения, училищните столове и бюфети, общежития и бази за спорт, отдих и туризъм на ученици, специализирани институции и местата, на които се провеждат организирани мероприятия за деца и юноши. *(Наредби 6 и 37 на МЗ за здравословното хранене на деца и ученици; Наредба 8 на МЗХГ за специфичните изисквания към безопасността и качеството на храните, предлагани в детските заведения, училищните столове и обектите за търговия на дребно на територията на училищата и на детските заведения, както и към храни, предлагани при организирани мероприятия за деца и ученици).*

Допълнително, в контекста на същността на предлаганата мярка бихме искали да споделим, че **аргументирани решения да не се прилагат възрастови ограничения поради преценката им за необоснованост са взети от редица правителства в ЕС.** Германското правителство, например, системно отхвърля призивите за въвеждане на възрастови забрани за енергийните напитки. В началото на м. декември 2018 г., проучване на Комисията по наука и технологии на Британския Парламент⁶ заключи, че няма достатъчно научни доказателства в подкрепа на възрастовата забрана. Комисията заяви:

„Като цяло, съществуващите научни доказателства сами по себе си не са достатъчни, за да оправдаят подобна мярка като забрана за продажба на енергийни

⁵ Кодекс на АПБНБ за отговорен маркетинг на енергийни напитки https://www.bsda-bg.org/uploads//documents/za_chlenstvo/Energy_drinks_Code_rev_05_2019_Final.pdf

⁶ Energy drinks and children; Science and Technology Committee; HC 821; Published on 4 December 2018 by authority of the House of Commons

напитки на деца(...) Лимитите на EFSA могат да бъдат превишени, ако се консумират и други продукти съдържащи кофеин, или от прекомерна консумация на енергийни напитки, но същото важи и за много други продукти, свободни за продажба на млади хора, вкл. други напитки, съдържащи кофеин."

В допълнение, през м. декември 2018 г., в доклада си относно мерки за управление на риска, за да се ограничи консумацията на енергийни напитки/кофеин сред деца и юноши⁷, Националната администрация по храните на Швеция потвърди, че забрана върху продажбите на енергийни напитки на деца и юноши би била неефективна и непропорционална мярка и не съществува необходимост за предприемане на действия в тази насока. Освен това, през 2019 г. Норвежката агенция по безопасност на храните⁸ заключи, че възрастовата забрана, насочена единствено към енергийните напитки, би била дискриминационна и непропорционална мярка. Вместо това и двата органа промотираха въвеждането на максимален лимит на кофеин като подходяща регулаторна мярка. В Норвегия максималният лимит на кофеин е в сила от 1 януари 2020 г.

Съществуващите изисквания за етикетиране, определени от европейското законодателство, доброволните ангажименти на индустрията, както и информационните кампании за повишаване на осведомеността за отговорна консумация на всички храни, съдържащи кофеин, се определят като по-подходящи и ефективни мерки за адресиране на загрижеността на обществото във връзка със случаите на свръх консумация. Изхождайки от факта, че енергийните напитки са безопасни, колкото всяка друга храна, която се консумира умерено и вредата за здравето от предозирване или прекомерната консумация на каквато и да било храна, със същата ангажираност каквато имат вносителите на законопроекта, не считаме, че подобен вид поведенчески проблеми не могат да бъдат решени с налагането на законови забрани за продажба и закупуване на храна. **Ние споделяме разбирането, че в допълнение на вече заложените нормативни ограничения и доброволно изпълнявани от индустрията мерки, образованието на уязвимите групи от населението е най-удачния подход.**

Припознавайки своята отговорност да играем конструктивна роля в дискусиите и да търсим прилагането на координиран и водещ до ефективни резултати подход, ние потвърждаваме нееднократно заявената готовност да партнираме на компетентните институции в страната за реализирането на съвместни комуникационни платформи, както и да съдействаме в разработването на информационно-образователни материали, които да предоставят последователни и ясни послания на децата, техните родители и младите хора.

Бихме искали да отбележим като ключова важна и необходимостта от актуална и достоверна информация относно консумацията на енергийни напитки, както и на други източници на кофеин от таргетираната със законопроекта група – лица до 18 годишна възраст.

⁷ Risk management measures to keep down the consumption of energy drinks/caffeine among children and adolescents, Livsmedelverket (Swedish Food Agency) Report 2018-11-26; D no. 2018/00523; Ref. no. 1.1.4; Government order

⁸ Energy drinks and caffeine. The Norwegian Food Safety Authority's Recommendation to the Ministry of Health and Care Services; 15 February 2019; Assigned by the Ministry of Health and Care Services ref. 2018/93660

Цитираните в мотивите данни реферират към датиращо от преди 10 години проучване, какъвто подход, поради липсата на актуалност, би възпрепятствал обсъждането на ефективни и пропорционални мерки. В тази връзка считаме, че обсъжданията следва да стъпят на резултатите от планираното за 2020 година провеждане на ново национално проучване за консумацията на енергийни напитки и другите източници на кофеин от деца и подрастващи.

Индустрията приветства усилията на Министерството на здравеопазването и НЦОЗА за провеждането на това проучване, въпреки ограниченията, налагани от мерките за противодействие разпространението на COVID 19. В израз на системната ни ангажираност и желание за сътрудничество в адресиране на обществено значими проблеми, още през миналата година потвърдихме пред компетентните органи важността от провеждане на това проучване както и ключовата значимост от спазването на подходящата научна методология за провеждането му и водещите принципи, прилагани и в проучванията на EFSA, сред които: **представителност по отношение на източниците на кофеин; ясна диференциация между категориите продукти; надеждни стойности за съдържанието на кофеин в продуктите; отчитане на цялостния спектър от предлагани порции/разфасовки; представителност по отношение на възрастовото разпределение.**

В заключение бихме искали да насочим вниманието Ви и за необходимостта от предхождаща приемането на законопроекта нотификация по реда на Директива 2015/1535 във връзка с това, че с него се налагат ограничения, надхвърлящи установените в европейското законодателство правила по отношение на предлагането на енергийни напитки на пазара. В изпълнението на нотификационната процедура и законодателство в областта на храните, постановяващо необходимостта въвежданите национални изисквания, дори и с временен характер, да се базират на надеждни и научно обосновани данни, в отсъствието на доказателства, обосноваващи риск и/или вреда, както и на актуални и достоверни данни за консумацията на енергийни напитки и други източници на прием на кофеин, предлаганото възрастово ограничение би:

- влязло в противоречие със заключенията на авторитетни органи по обществено здравеопазване, включително на Европейския орган за безопасност на храните (EFSA);
- имало произволен и дискриминативен характер, особено в съпоставка с други продукти, които могат да бъдат закупени по всяко време и от всички възрастови групи;
- представлявало непропорционална мярка, отчитайки резултатите от проведените от EFSA проучвания, потвърждаващи, че енергийните напитки съставляват малка част от общия прием на кофеин, вкл. и по отношение на специфичната възрастова група.

**УВАЖАЕМИ ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ПАРЛАМЕНТАРНИ КОМИСИИ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,**

Отправляме настоятелно искане в предстоящото обсъждане да бъдат взети под внимание изложените по-горе научни доказателства за безопасността на категорията и използваните съставки, заедно с вече прилаганите от индустрията солидни доброволни ангажименти, сред

които и забраната за адресиране на търговски комуникации към деца до 16 годишна възраст. Споделяйки разбирането, че ефективни и устойчиви резултати в противодействие и превенция на излизащи извън нормата поведенчески модели, могат да бъдат постигнати не чрез възрастови забрани върху продажбата, а посредством обединяване на усилията в насока засилване информираността и образованието на уязвимите групи от населението, ние апелираме за преразглеждането на предложения със Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за здравето (054-01-57) подход. В този контекст, като отговорен представител на българското общество и партньор на държавата и нейните институции, потвърждаваме вече декларираната и пред Министерството на Здравеопазването готовност на АПБНБ за ефективно сътрудничество и партньорство.

С уважение,

Жана Величкова
Изпълнителен директор

